

**OLIV O‘QUV YURLARIDA MATEMATIK MODELASHTIRISHNING AHAMIYATI
(TURIZM YO‘NALISHI MISOLIDA)****Sultonova Yulduzxon Kamoldinovna**

Qo‘qon Universiteti o‘qituvchisi

E-mail: sultonovayulduzxon66@gmail.com

Annotatsiya: O‘zbekiston hozirgi keskin rivojlanayotgan ijtimoiy-iqtisodiy davrda har qanday muammoni teskor hal qilishni va natijaning ishonchliligiga aniq erishishni yagona yo‘li kelgusidagi kadrlarni o‘qitishni yangi prinsiplarini yaratish juda muhim. Shulardan biri turizm yo‘nalishi talabarlari uchun amaliy matematika, statistika, ekonometrika fanining qay darajada muhim ekanligini ko‘rib chiqamiz.

Kalit so‘zlar: Turiz, amaliy matematika, statistika, ekonometrika, prognozlash.

O‘zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining hozirgi bosqichida jamiyatni globallashtirish, integratsiya va axborotlashtirish jarayonlari oliy ta‘lim sohasida sifat jihatidan yangi vazifalarni qo‘ymoqda. O‘zbekiston so‘nggi paytlarda turizm sohasini o‘z iqtisodiy rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlaridan biri deb hisoblaydi. Investitsiyalarning ushbu sohasi juda jozibador, yangi ish o‘rinlari yaratiladi va yuqori samaradorlik darajasi bilan ajralib turadi. Binobarin, butun mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy muvaffaqiyati bo‘lajak turistlarning kasbiy tayyorgarligiga bog‘liq. Turizm mutaxassislarini malakalarini oshirishni asosini matematika fanlari, jumladan, “Amaliy matematika”, “Statistika”, “Ekonometrika” fanlari tashkil etadi. Tabiiy-gumanitar, iqtisod va ijtimoiy fanlarni o‘rganishga matematik modellarni jalb etgan holda bilimlarni matematiklashtirishning jadal jarayoni mavjud bo‘lib, bu o‘z navbatida oliy o‘quv yurtlari talabalarining ma‘lum darajadagi matematik madaniyatini shakllantiradi. Ushbu fanlarni o‘qitishdan maqsad talabalarga matematika bo‘yicha boshlang‘ich bilimlarni berish, ularda matematik tushunchalar asosida statistik taxlil qilishni, va kelgusidagi jarayonlarni matematik modellarini tuzib qay darajada muvoffaqiyat qozonish mumkin ekanligini prognozlash imkonini beradi. Bunday holda, amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga, kasbiy faoliyat vazifalarini hal qilishda matematik usullarni qo‘llash qobiliyatiga katta e‘tibor berilishi kerak. Turizm talabalariga matematika ta‘limi sifatini oshirish vositalaridan biri bo‘lajak kasb-hunar va zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy tartib kontekstida o‘qiladigan kurslar mazmunini yangilashdir. Muayyan materialni ko‘rib chiqishda uning kelajakdagi kasb bilan bog‘liqligi haqidagi fikr birinchi o‘ringa qo‘yilishi kerak. Shu munosabat bilan Qo‘qon Universiteti turizm-talabarlari uchun “Amaliy matematika” fani turizm sohasida matematik usullarni qo‘llashning barcha asosiy yo‘nalishlarini qamrab olgan bir necha muhim bo‘limlarni o‘z ichiga oladi. Kasbiy yo‘naltirish prinsipi “Raqamli texnologiyalar va matematika” kafedrasini o‘qituvchilari tomonidan ishlab chiqilgan “Turizm” mutaxassisligi bo‘yicha Amaliy matematika, Statistika, Ekonometrika, fanidan oliy o‘quv yurtlari uchun namunaviy o‘quv rejasiga muvofiq amalga oshiriladi. Talabalar uchun matematikaning amaliy jihati muhim ekanligini hisobga olsak, fanning maqsadi amaliy masalalarni to‘g‘ri matematik shakllantirish va oddiy matematik modellarni qurish kasbiy fanlarni o‘rganish uchun zarur bo‘lgan zamonaviy matematikani o‘rganishning asosiy tushunchalari va usullari bilan tanishtirish, shuningdek,

matematika uchun ko'nikmalarni shakllantirishdir. Ko'pgina dasturlarni yechimi murakkab matematik hisob-kitoblar, hisob-kitoblar natijalarini vizual ravishda taqdim etish, ularni tekshirish zarurati bilan bog'liq. Shuning uchun kompyuter matematik tizimlaridan, xususan, matematikadan amaliy mashg'ulotlarda foydalanish tavsiya etiladi. "Raqamli texnologiyalar va matematika" kafedra o'qituvchilari buni ma'qul ko'rmoqda. Windows dasturlari bilan ishlashda asosiy elementar ko'nikmalar mavjud, shuning uchun chiziqli algebra, differentsial va integral hisoblash, ehtimollar nazariyasi elementlari va matematik statistika kabi mavzularni o'rganishda birinchi darslardan boshlab ushbu muhitni amalga oshirish kerak. Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish o'qituvchining ham, o'quvchining ham bilish imkoniyatlarini ancha kengaytiradi. AKT "Amaliy matematika" fanini o'rganish jarayonini vizuallashtirish va dinamiklashtirish, shaxsni har tomonlama rivojlantirish, bilim olish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar hajmini olish manbalarini va xarakterini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. Ular amaliy matematika darslarini o'tkazish metodikasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi, o'qituvchidan elektron darsliklar, ma'ruza matnlari, amaliy ishlar, talabalar bilimni baholash test tizimi va global axborot manbalaridan foydalanishni talab qilishi mumkin. Shuningdek, ular talabalarning darsga qatnashmagan vaqtda samarali mustaqil ishlarni tashkil etishga yordam beradi. Shuni ta'kidlash kerakki, bugungi kunda amaliy matematika, statistika, ekonometrika bo'yicha ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda ko'rib chiqilishi mumkin bo'lgan amaliy vazifalarni o'z ichiga olgan bir nechta o'quv qo'llanmalari, topshiriqlar to'plami mavjud. Bunday uslubiy materiallarni yaratish ishlari asosan "Raqamli texnologiyalar va matematika" kafedra tomonidan olib borilmoqda. Shunday qilib, zamonaviylik bilan bog'liq bo'lgan turizm sohasidagi mutaxassisga qo'yiladigan talablarning o'zgarishi uni tayyorlashning tarkibiy elementlarini doimiy ravishda qayta tashkil etishni talab qiladi. Biz hozirgi kunda amaliy matematika, statistika, ekonometrika fanlariga turizm talabalari uchun fundamental fan sifatida qarashimiz kelajakda ushbu sohada katta yutuqlarni qo'lga kiritishimizga va raqobatbardosh mutaxassislar yaratishimizga zamin bo'ladi. Shuningdek, ular talabalarning darsga qatnashmagan vaqtda samarali mustaqil ishlarni tashkil etishga yordam beradi. Kelgusida jahon turizm sanoati bilan raqobatlasha oladigan darajaga yetishimiz uchun bugungi kunda turizm talabalari uchun stata dasturlarida ishlashni qay darajada muhim ekjanligini va ma'lumotlar taxlili fanini ahamiyatini yuqori ekjaligini tushunib yetishimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A.Xashimov, N.Ochilova, M.Axmedov, A.Sotvoldiyev. Iqtisodiy matematika. O'quv qo'llanma.T, "Fan va texnika". 2020-352 b.
2. Kamoldinovna, S. Y. (2023). TURISTIK MAHSULOTLAR VA XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYALASHNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 8, 66-69
3. Sultonova, Y. (2023). TURISTIK XIZMATLAR VA MAHSULOTLARNI DIVERSIFIKATSIYALASHNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI VA UNDA MAMLAKATIMIZ AMALIYOTIDA FOYDALANISH USLUBIYOTLARI. Iqtisodiyot Va ta'lim, 24(4), 318–326.

4. qizi Azimova T. E. ECONOMIC DIRECTIONS IN TEACHING MATHEMATICS //Intent Research Scientific Journal. – 2023. – T. 2. – №. 4. – C. 54-56.
5. RAKHIMOV, A., RAXMONOVA, N., & SALLEH, Z. (2023). A CONNECTION BETWEEN RICKART REAL C^* -ALGEBRA AND ENVELOPING RICKART C^* -ALGEBRA.
6. Boltaev, K. K., & qizi Azimova, T. Y. E. (2022). Description of Real AW^* -Factors of Type I. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(2), 413-421.
7. Tojiyeva, M. M. (2022). BIZNESNI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI HAMDA UNI BAXOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 5, 52-58.
8. Raxmonova, V. (2023). THE ROLE AND PLACE OF MATHEMATICAL MODELS IN TEACHING STUDENTS TO SOLVE OPTIMIZATION PROBLEMS. Modern Science and Research, 2(4), 592-597